

Néhány gondolat az Alcsiszigeti Holtágon tapasztalt halpusztulásokkal és betegségekkel kapcsolatban

A Tisza HE, mint az Alcsiszigeti Holtág halgazdálkodási hasznosítója az elmúlt napokban azzal a kéréssel keresett meg, hogy néhány horgásztárs által tapasztalt és fényképfelvételekkel dokumentált, illetve a Facebook-on közzétett problémákra adjak választ.

Általánosságban elmondható, hogy a 2019-2020. évi tél, a 2020. évi tavasz és a nyárból eddig eltelt rövid periódus időjárása egyáltalán nem kedvezett a halaknak. Gyakorlatilag nem volt tél, ami két okból is károsnak mondható. Az egyik, hogy a halak nem kerültek nyugalmi állapotba, folyamatosan úszkáltak viszonylag korán felélve ezzel a téli időszakra felhalmozott tartalékokat. Annyira meleg azonban nem volt, hogy a halak rendszeresen és nagyobb mértékben táplálkozzanak, pótlandó az úszással, mozgással felhasznált tartalék energiát. Ennek az lett az eredménye, hogy halaink a télből lesoványodva, legyengülve, rossz kondícióban kerültek elő. A tél elmaradásával bekövetkezett másik probléma, hogy – mint az mindenki előtt ismeretes – az enyhe időjárás nem tett kárt a halakat megbetegítő, megfertőző kórokozókban, legyen szó baktériumokról, vírusokról, gombákról vagy külső- és belső parazitákról. Ráadásul a legyengült halak ezekre a fertőző ágensekre a szokásosnál is fogékonyabbak voltak az idén, mint más években.

Az enyhe telet követően jött egy szeszélyes, néha szélsőséges időjárású tavasz és nyár, amikor rövid időn belül jelentős fronthatások, légnyomásváltozások, hőmérsékleti ingadozások követték egymást, nem csak egyik napról a másikra, hanem még sok esetben egy napon belül is. Ez jelentős mértékben megzavarta a halak táplálkozását és a szaporodást is. Egyszóval képtelenek voltak megerősödni, a kondíciójukon, ellenállóképességükön javítani, mivel nem volt egy állandó időjárás, legyen az fokozatosan felmelegedő vagy éppen lehűlő periódus. A halakat élettevékenységükben, ideértve a táplálkozást, így a kapást is, a hirtelen időjárás változások zavarják a legjobban, márpedig az idei év telén, tavaszán és nyarán eddig ezekből bőségesen jutott. Probléma a halakkal mindig akkor merül fel, ha hirtelen változás áll be. Nem gond ha kánikula van 28-30 °C-os vízhőmérséklettel huzamosabb ideig, a halak alkalmazkodnak hozzá, viszont ha egyik óráról a másikra betör egy légnyomáseséssel és erős lehűléssel járó front, rögtön a víz felszínére jönnek és rosszabb esetben pipálnak is.

Nézzük sorban a képeken látható egyes halfajok problémáit.

Törpeharcsa:

Az ország számos vízterületéről kaptam visszajelzést törpeharcsa elhullásáról, melynek során elsősorban a 6-10 cm törzshosszúságú egyedek jelentek meg a vízfelszínen. Valószínűleg a kedvezőtlen időjárás és ennek okán legyengült ellenállóképesség eredményezte azt, hogy 6-8 évente jelentkező törpeharcsa herpesz vírus okozta tömeges elhullás, most korábban, 4-5 elteltével újra jelentkezett. Gyógykezelésre nincs lehetőség, és mivel egy kifejezetten káros idegenhonos invazív halfajról van szó annak értelme se lenne. Amennyiben az elhullás mértéke elérné a törvényben meghatározott tömeges elhullási szintet (40 kg/ha) gondoskodni kell a tetemek szakszerű összegyűjtéséről, elszállításáról és megsemmisítéséről (ATEV).

Ponty

A pontyok esetében több vízterületen is jelentkezett – a leromlott ellenállóképesség következtében – a fekélyes bőrgyulladás, melynek kórokozója egy baktérium (*Aeromonas salmonicida*). Ismert a betegség kialakulásában a hőmérséklet fontos szerepe: 12 °C alatt tünetmentesen, de a nyári időszakban 22 °C felett mindig kifejezett tünetek között zajlik le. A betegség átvitelében a vérszívó kórokozók fontos szerepet játszanak, de hámsérülések is lehetnek a fertőződés hátterében. A kórokozó vízzel, ragály-fogó tárgyakkal és fertőzött halakkal egyaránt terjed, illetve folyamatosan jelen van a pontyok vérében, és akkor okoz jól látható tüneteket, amikor a halak legyengülnek. Ez lehet a halászat és szállítás, illetve a telepítés okozta környezeti stressz, vagy a telelői zsúfolt tartás. A betegség általában magától gyógyul, amikor a pontyok jó vízminőségi viszonyok közé kerülnek és táplálékbázisuk, megfelelő szintű táplálkozásuk is biztosított lesz. Ez utóbbi az idei évben még nem tudott huzamosabb időn keresztül megvalósulni. A halakat lehet gyógykezelné is, antibiotikus takarmány etetésével, de ez az élelmezés-egészségügyi várakozási idő szükségszerű betartását teszi szükségessé, ami 3- hetes hal elviteli tilalom elrendelését jelenti (ragadozó fajokra és keszegfélékre vonatkozóan is). Az elküldött képeken a ponty kopoltyúfedőjén egy már gyógyulóban lévő fekélyes folt, míg egy másik képen a ponty oldalán bevérzett pikkelyek formájában egy kialakulóban lévő fekély volt látható.

Szürkeharcsa

A halfaj számára az idei május és június hónapok „embert” próbáló időszakok voltak, mivel a víz hőmérséklete 1-2 napos különbségekkel 17-22 °C között változott, egy napon belül a légnyomás értéke pedig akár óránként is módosult. A faj ívási időszaka akkor kezdődik, amikor a víz hőmérséklete tartósan 20 °C fölé emelkedik, míg optimálisnak a 22-24 °C közötti tartományt tekinti a szakirodalom, keltetőházi mesterséges szaporítása is ekkor kezdődik.

A fenti hőmérsékleti adatokból is látható, hogy a halfaj egyedei vagy nem ívtak le, vagy csak parciálisan ovuláltak várva a további kedvező időjárásra, őrizték a fészket vagy éppenséggel keresték az ívási aljzatot akár heteken keresztül is. Ebben az időszakban nem táplálkoztak rendszeresen, így az elhúzódó ívási időszak alatt lesoványodtak, legyengültek és még olyan betegségek, kórokozók is elhullásukhoz vezettek, melyek egyébként természetes úton, ideális esetekben meg sem betegítik a halakat.

Összességében elmondható, hogy a jelenlegi helyzetben kialakult törpeharca elhullás, pontytetűvel, Laernea, Saprolegnia fertőzéssel és fekélyes bőrgyulladással terhelt halak nagyszámú megjelenésének és esetleges elhullásának oka a kedvezőtlen időjárás okozta ellenállóképesség romlás, a kondíció általános leromlása.

Békésszentandrás, 2020. június 28.

Dr. Gorda Sándor (*Ph.D.*)
AM szakértő
33932/1/2007
okleveles halászati szakmérnök